

ПОШУК НОВИХ ТОЧОК ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ І ПОЖВАВЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ПОЛІТИЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Поглиблення кризи в Україні (політичної, соціальної, фінансової, екологічної) в умовах зростаючих зовнішніх загроз щодо національної безпеки країни вимагає активізації науково-пошукових досліджень для розроблення нової моделі інноваційного розвитку вітчизняної економіки та оцінки її ефективності в іншій системі координат функціонування українського бізнесу. Підприємці змушені змінювати маркетингову географію (переорієнтація з ринків Митного союзу – в країни ЄС і в Азію), коригувати умови колишніх угод між партнерами з РФ, вибирати нові закордонні ринки збуту, критично переоцінювати виробничі можливості задоволення потреб на конкурентних європейських ринках і враховувати нові шанси (чи загрози) на внутрішньому ринку після введення в дію з 1 квітня 2014р. Антикризисового закону з більш жорсткими фінансовими обмеженнями для бізнесу.

Для міжнародних компаній створюються більш вигідні умови завдяки лібералізації експорту української продукції в країни ЄС [1], адже Європейська Рада 06.03.14р. задекларувала свою підтримку для стабілізації української економіки (пакет допомоги із бюджетом в 11 млрд. євро; так оцінено фінансові наслідки від зменшення або скасування митних зборів ЄС на товари, що походять з України). Однак преференції не є заміником ГВЗВТ (глибокої та всеохопної зони вільної торгівлі) та діятимуть для України лише обмежений період часу – до 1 листопада 2014 року. Чинні тарифи ЄС щодо промислових товарів, які експортуються з України, будуть негайно усунуті для 94,7% продукції. Відповідно, при умові повної готовності використання нових шансів на ринках ЄС українські експортери зможуть скористатися преференційним доступом до ринків ЄС (завдяки введенню сукупності торговельних положень, за оцінками експертів, щорічна економічна вигода для України становитиме близько 500 млн. євро).

Зміна напрямків і сили дії факторів політико-правового і технологічного середовища в Україні з неминучістю призведе і до зміни пріоритетів в інноваційній діяльності підприємств, пошуку нових точок економічного зростання, які в меншій мірі будуть пов'язані з матеріальними активами, адже на оновлення основного капіталу вітчизняного бізнесу потрібні значні капітальні інвестиції і тривалий час на їх повне освоєння. У зв'язку з цим особливо важливу роль на початковому етапі інноваційного поживлення у виробничій сфері відіграватимуть такі бізнес-моделі, в основі яких – економія операційних витрат завдяки організаційно-управлінським інноваціям, прискоренню дифузії інновацій і постійного трансферту знань у виробництво. Вкрай важливо на вищих ешелонах влади критично осмислити негативні наслідки пасивності держави, як ринкового агента, у формуванні інноваційної економіки і визнати допущені стратегічні промахи у стимулюванні інноваційних процесів, в тому числі і в сфері екології. Зауважимо, що тривалий час в Україні штучно обмежувалася кількість виробників екологічно чистого палива, адже біоетанол могли виробляти лише державні заводи, а добавки на його основі – лише підприємства, які вибиралися КМ України.

В сучасних умовах поглиблення системної кризи менеджери повинні шукати адекватні системні ресурси для підсилення економічного потенціалу виробництва і суттєво звужувати простір дії застарілих неефективних моделей управління економікою [2], адже хвилі творчого руйнування, які були визначені австрійсько-американським економістом Шумпетером, розмивають державні кордони, особливо в умовах відкритих економік. Для прикладу, у Польщі, завдяки створенню сприятливих умов для розвитку малого і середнього бізнесу, протягом світової кризи не було рецесії, і вона вже стала найбільшим європейським споживачем продукції з України (2012р. – на \$2 млрд.576, 2 млн.), обійшовши Італію. На польському ринку активно реалізується не тільки вітчизняний метал і руди, а й машини та обладнання. Серед інших країн виділяється Китай із зростанням українського імпорту за 10міс. 2012р. на 47,9%.

Здобуття стійких конкурентних переваг вітчизняними машинобудівними підприємствами у ринкових умовах багато в чому залежить від вміння та від здатності працювати не тільки у сфері «продукти-ринки», а й у сфері технології. Важливим є виявлення технологічних можливостей та розуміння менеджерами того, як ці можливості можуть принести успіх підприємству у короткостроковій та довгостроковій перспективах. Тому зміцнення конкурентних позицій машинобудівного виробництва

України з високим рівнем технологічної готовності продукції повинно бути в центрі економічної політики держави, а також при вирішенні проблем ресурсного забезпечення виробників – фінансового, кадрового, інформаційного, маркетингового, логістичного.

В сучасній економічній літературі все ширше використовується таке поняття як криза інновацій. Так, інтернет-підприємець П. Тіль, стверджував, що зусилля із боротьби з рецесією через вільну грошово-кредитну політику і гіперагресивні фінансові стимули лікують не те захворювання і, отже, потенційно є дуже шкідливими, а основний тиск на світову економіку викликаний не стільки довгостроковою столітньою кризою інновацій, скільки наслідками системної фінансової кризи [3]. Значна девальвація гривні весною 2014р. не тільки підірвала фундамент українського бізнесу, в якому в складі загальних витрат домінували зовнішні витрати на придбання імпортованих матеріальних ресурсів, але й унеможливила впровадження моделі соціальної відповідальності бізнесу, зокрема, фармацевтичного, що поглибило соціальну кризу в Україні.

В Україні рівень фінансування у сфері інновацій складає менше 1% від ВВП і така модель «підтримки» інновацій не може бути прийнятною для креативної, "розумної" економіки. Оскільки в Україні основним джерелом фінансування інноваційного розвитку є державний бюджет, тому ключовою залишається роль держави у формуванні інноваційного середовища в країні і в стимулюванні інновацій в реальному секторі економіки, у трансформації маркетингових і логістичних ресурсів у стратегічні активи бізнесу. Як показує досвід концерну Сіменс, при формулюванні вимог і розробки концепції виробу домінують маркетингові служби, оскільки вони відповідальні за стратегію бізнесу і ринкову стратегію відділення. Крім того, велике значення має вирішення питання з комплектуючими безпосередньо в концепції розробки виробу, причому розглядається не тільки вибір шляхів придбання і постачальників, а й передусім можливість власної розробки комплектуючих. Зараз у провідних промислових країнах половина життєвого циклу продукту не перевищує трьох років. Це означає, що 50% загального обсягу продаж фірми, яка вперше вийшла на ринок, припадає на перші три роки. Скорочення життєвого циклу нової техніки призводить до різкого зниження цін на продукцію, яка вже реалізується деякий час на ринку, що спонукає виробників до швидкого оновлення своєї продукції

Будуючи систему факторів для аналізу інноваційної діяльності, потрібно враховувати: по-перше, тісний взаємозв'язок факторів, що характеризуються силою, з якою зміна одного фактора впливає на інші фактори інноваційного середовища; по-друге, складність переорієнтації бізнесу на нових замовників і ринки просування інновацій; по-третє, швидкість, різні темпи змін факторів середовища в сучасних умовах суттєвих змін в маркетинговій географії і зміни векторів логістичних потоків господарюючих суб'єктів під тиском політичної кризи в країні.

1. *Європейська Комісія пропонує тимчасове зниження тарифів на український експорт до ЄС (12/03/2014) [Електронний ресурс].- Режим доступу: eeas.europa.eu/delegations/ukraine/press_corner/all_news/news/2014/2014_03_12_01_uk.htm* 2. *Кузнєцов К. Криза руйнує інноваційний розвиток в Україні). [Електронний ресурс].- Режим доступу: [/ pravda.com.ua/publications/2009/05/20/193811/](http://pravda.com.ua/publications/2009/05/20/193811/). Актуально на 20.05.09.* 3. *Фінансова криза чи криза інновацій? [Електронний ресурс].- Режим доступу: news.finance.ua/ua/~2/0/all/2012/12/10/292758 / Актуально на 10.12.12.*